

BESLUT

2021-05-24 Dnr: 21/00033

SAKEN

Aktuellt, SVT2, 2020-12-10, inslag om vaccination; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om vaccination mot covid-19 och fokus var på hur säkra och effektiva de vaccin som inom kort förväntades godkännas av EU skulle komma att vara. Inslaget inleddes med att en speakerröst redogjorde för olika vaccin som hade utvecklats och godkänts runt om i världen, samt för rapporterade biverkningar. Sedan berättade en enhetschef på Läkemedelsverket att myndigheten ganska snabbt efter vaccination kommer att känna till både vanliga och ovanliga biverkningar. Därefter följde en studiotervju med en vaccinforskare på Karolinska Institutet. I intervjun sas bland annat följande.

(Programledare [Pgl]) – Alltså, många minns ju skandalen med svininfluensan 2009 som fick så förödande följder för många barn och unga människor som fick narkolepsi, kan något liknande hända här igen? (Forskaren) – När det gäller narkolepsi så kan vi, så är det nog ganska så uteslutet, därför att det var, både influensan i sig och vaccinet kan orsaka, eller svininfluensavaccinet, kunde trigga då en autoimmun reaktion, som då triggade den här narkolepsin. Det finns ingen koppling idag till det här vaccinet. (Pgl) – Nej, men kanske nåt annat som är lika allvarligt? (Forskaren) – Ja, men det vet vi inte. (Pgl) – Och då får man alltså vänta tills miljontals människor redan har provat vaccinet innan man vet? (Forskaren) – Ja, just det, men då, då vet vi också att det är en mycket, mycket ovanlig biverkning. (Pgl) – Mm, men är det äventyrligt det här tycker du? (Forskaren) – Nej, jag tycker att det är så pass stora, det är så pass bra studier som är gjorda. Så jag är inte bekymrad för egen del. Absolut inte.

Därefter diskuterades att vissa var tveksamma till att ta vaccin mot covid-19 och forskaren framförde vikten av att tillräckligt många tar vaccin för att samhället ska kunna återgå till det normala.

ANMÄLAN

Anmälaren anför att programledarens beskrivning av svininfluensavaccinationen som en skandal var missvisande och grundad i personlig aktivism.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

SVT:s nyhetsredaktioner har löpande rapporterat om den massvaccinering som planerats mot covid-19. SVT har även rapporterat om debatten i Sverige och världen om nackdelar med vaccin. En vaccinforskare intervjuades i *Aktuellts* studio den 10 december för att besked kommit om att hela Sveriges befolkning inom kort skulle erbjudas vaccin mot covid-19.

Redaktionen ansåg att frågan var relevant då hela Sveriges befolkning ska vaccineras med olika sorters vaccin. Det fanns både rädsla och oro men även förväntan och hopp hos många svenskar. Framför allt var frågorna från allmänheten väldigt många.

I Sverige minns många att flera hundra barn och ungdomar drabbades av narkolepsi efter att ha blivit vaccinerade mot svininfluensa. Enligt Socialstyrelsen var det cirka 350 personer som drabbades men antalet är oklart, Svenska Narkolepsiföreningen uppger att det idag är 450 personer.

Svenska Akademiens ordlista definierar en skandal enligt följande; något som väcker allmän förargelse. Just så uppfattade många det faktum att unga människor och barn drabbades av en livslång sjukdom efter att ha blivit vaccinerade med Pandemrix. Ordet skandal i anslutning till svininfluensavaccineringen har även använts av andra medier, exempelvis Sveriges Radio och tidningen ETC.

Redaktionen ansåg det vara relevant att ställa frågor kring konsekvenserna efter den förra massvaccinationen. Narkolepsi talades det om i årtal i den allmänna debatten och den fick en rad följdverkningar där de drabbade och anhöriga förde långa skadeståndsprocesser mot staten och slutligen fick många också ekonomisk ersättning för sina skador.

Det uttalande som gjordes i studiodiskussionen var programledarens sätt att gestalta att det är just ”många (som) minns skandalen” och ska inte tas för att det är ett personligt ställningstagande.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser inte att programledarens förhållningssätt eller ordval i inslaget gick utöver vad som kan accepteras inom ramen för kravet på opartiskhet. Inslaget strider därför inte mot detta krav. Vad anmälaren i övrigt anfört innebär inte heller att inslaget strider mot kravet på saklighet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt, Kristina Åberg och Erik Fichtelius efter föredragning av Alva Fredman Klockar.

För granskningsnämnden

Dag Mattsson

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.